Пожарът на танкера „Искър” (26.02.1973 г.)

Утрото бе слънчево, ветровито, с големи вълни, чиито бели гребени се носеха бързо, докато се разбият в някоя друга вълна. Вятърът свиреше в антените, мачтите описваха дъги в синьото небе. Люлеенето бе плавно и с голям период, като на пасажерските кораби.

Капитанът завари на мостика третия помощник леко разкрачен зад средната масичка да решава кръстословица. Усмихнат, подаде на помощника дебелата книга – Алманаха.

- Когато бях трети помощник, тогавашният ми капитан Веселин Черкезов казваше: чети Алманаха всеки ден. В него е събрана почти цялата корабна практика. Един интелигентен, млад англичанин изучил Алманаха като „Отче наш” и станал трети помощник – взел щурмански изпит с отличен.
- Много от текстовете не разбирам, терминологията…
- Научи терминологията и ще ти бъде лесно, за година можеш я научи, ако си упорит! Знаеш ли какви хубави стихове и поговорки има за времето в Brawn алманаха: „Ако залезът е червен, опъвай платната, оловносиво ли е небето в края на деня, прибирай стаксела”. В английския текст са римувани.
- В Морското учихме песента:

My bony is over the Ocean

My bony is over the Sea …

- А знаеш ли другата: Row, Row to the Stream… След седмица искам да научиш този текст от десетина страници за приливните течения. Основно за бреговете край Ламанша.
- Никога не съм плавал в Северна Европа.
- Ака не научиш приливите и отливите, по-добре не отивай нататък като навигатор. През едно сизигийно течение в Северно море, корабът колкото отиваше напред, толкова и надясно. С тринадесет възла нормална скорост, движехме се по вектор на четиридесет и пет градуса встрани. Е, да, там има подредени в линия указателни буйове, които следиш, руля се държи на ръка, постоянно сменяш поправката за снос и дрейф.
- За пръв път слушам да има толкова силно течение.
- Има и по-силни, а приливите на френския бряг при Булон са по 8-9 метра високи. Капитан Фурнаджиев разказваше как в една дъждовна лондонска вечер, прибирайки се с файтон, не видял малкия си параход „Евдокия” на кея. Файтонджията и той слезли на кея, навели се и видели кораба. В нея вечер отливът бил необичайно дълбок.
- Нашият преподавател по навигация обясняваше явлението рефракция с пример: фарът Емине се появявал почти на двойно по-голямо разстояние от обявеното в картата.
- Същият стар капитан Фурнаджиев, като пътувал през Биская, изчислил, че фарът Финистер ще се открие към два часа след полунощ и записал в Заповедната книга да го събудят, щом видят светлината. В 22.30 часа третият помощник го извикал, че вижда фара. Капитан Фурнаджиев се качил на мостика и фарът светел със своята характеристика. След десетина

минути изчезнал. Към два часа след полунощ се показала истинската светлина на фара. Това е блестящ пример за рефракция, явяваща се при влажен въздух. Третият помощник се усмихваше доволно, ето ти интересен материал за разказване в компанията на студентките.
- В дванадесет часа, като определиш мястото по радара, съобщи ми проплаваното разстояние за твоята вахта. И още нещо: добрият трети помощник, който държи капитанската вахта, при такова хубаво слънце снема кулминацията и определя широтата. Не случайно в старите корабни дневници са записвали координатите по обедната слънчева кулминация.В дванадесет без петнадесет капитанът подписваше стопански документи в канцеларията на домакина, която се намираше точно пред стълбата за мостика.
- Предполагам, шеф механикът ще дойде тук, за да слезете в салета при екипажа.
- Всеки момент очаквам да дойде, разбрахме се в дванайсет без пет да слезем долу и точно в дванайсет да вдигнем наздравицата. Ще отпразнуваме избавлението от щорма в Сирия.
- Точно като при Нова година, само че по обед! Аз проверих, всичко е готово – застлахме бели покривки, чашите – закрепени в кръглите отвори на масите, местата за всеки определени. На Вашата маса – букет цветя от Латакия.
- Цветя от Латакия?
- Камериерът Гошо Съчмата ги донесе. Беше пийнал и каза: „За барото ги нося, защото е човек”. Отговорих, почакай, ще дойде време за цветя и ги запазих в хладилника.
- А аз исках да го накажа: изнесъл автоматите на сирийските войници от катера, докато те се молели в малката джамия на пропускателния пункт…
Тревожен звънец от мостика наруши тишината. Засвири и корабната сирена:
- Пожарна тревога, пожарна тревога, всички на лодъчната палуба!
Беше гласът на втория помощник, тревожен и пресипнал.Капитанът прескачаше стъпалата през три и мислеше: „Защо обявяват пожарна тревога без мен?” Мостикът беше празен. На пожарното табло множество трептящи светлини, придружени от звънци. Погледна от крилото навън – гъст черен пушек излизаше от комина. Отворените стъклени капаци на машинното отделение също бълваха димни струи. Корпусът потрепери и машината бързо забавяше иначе отмерените тактове. Стоп на двигателя. Настъпи тишина. Странична вълна се разсипа в борда и разпенената вода отшумяваше на палубата. Първото по-силно разклащане на кораба след спирането на машината. Две чайки пикираха между мачтите. Според последните координати, намираха се на шейсет мили югозападно от Кипър. Друга вълна възседна палубата и бързо тичаше към десния борд също както мъртвото вълнение напредва шумно по пясъка на плажа. Странна химическа миризма се прокрадна срещу вятъра и докосна обонянието на капитана. Влезе вътре и започна да натиска копчетата в

таблото, всяко натискане и едно тревожно звънене по-малко. Нужна е тишина и спокойствие да се роди първата необходима мисъл.

… Преди няколко години български танкер гореше в средата на Черно море. Пожар в машината! Бяха се струпали кораби, но в бурно море какво ще помогнеш? Тогава главният механик на руски кораб съобщил: имам личен опит от подобен пожар – херметизирайте всички отвори на машинното отделение, залепете вратите, закрийте светлиците. Да няма достъп на въздух!
Последният звънец заглъхна, решението в общи линии бе готово. Екипажът с каски и спасителни ризи само за три минути бе събран на лодъчната палуба и чакаше команда от горе, от крилото на мостика. Капитанът се огледа и – о, свещена простота! – най-отпред се мъдреше новодошлият ученик огняр с куфар в ръка.
- Какво имаш в куфара?
- Ризата и вратовръзката, дето купих в Латакия.
- Дайте команда да приготвим спасителните лодки.
Беше човек от комсъстава, бивш военен офицер.
- Правилно, да приготвим дясната лодка, тя е в подветрения борд. Отивайте и пригответе за спускане лодката: ти, ти… капитанът посочи най-неопитните четири-пет човека.
Според него свалянето на лодката в такова време беше безполезно и крайно опасно за хората. „Трябва да гасим, не да бягаме като скакалци.”
- Слушай мойта команда! – гласът му променен, сякаш излизаше от проговорна тръба, рязък и силен. – Вие, двамата мотористи, пускате аварийната пожарна помпа от кърмата, двамата моряка до тях разстилайте пожарните шлангове към димохода.
- Машинният боцман да затвори светлиците на машината.
- Старши помощникът да ръководи пожарните шлангове.
- Готвачът да замеси тесто за лепило.
- Домакинът да нареже вестници за облепяне металните врати на машинното.
- Камериерите, донесете одеяла и чаршафи за запушване отдушниците и вентилационните тръби на горната палуба.
- Останалите първо да затворят всички прозорци и външни врати, след това лепене на вестниците по вратите на машинното, действайте по заповеди на механиците.
Главният механик се яви на рапорт:
- Изключих достъпа на гориво към главния двигател, агрегатите и към котлите. Включих системата за въглеводуокис в машината.
- Отвори ли парата да нахлуе в машината?
- Това направиха огнярите. Парата влиза в пожара.
- Видя ли огнището?
- Запалил се е десният дизелов агрегат. Огънят през динамото е продължил нагоре по кабелната траса.

- Вахтените? Вахтените как се чувстват? Има ли пострадали?
- Добре са. Само Христо, вахтеният моторист измъкнахме на ръце, беше малко задушен, оправя се.
- Вратите затворени ли са?
- Да, затворени.
- Изолирайте палубните вентилационни тръби на горивните танкове на машинното. Провери още веднъж шахтите на вентилационните системи. С чук натегнете лостовете за уплътняване на вратите. Никакъв въздух към пожара.
- Слушам.
- Колко гориво има във високата цистерна над запаления дизелов генератор?
- До половината, кептън, около три тона.
- Долният шланг е найлонов, нали?
- Да, но армиран.
- Все пак, цистерната гръмне ли, ще пробие борда!
- Може горивото да тече върху пайола – каза механикът.
- Другото опасно място е димоходът. Вътрешните му тръби са почти червени, докладва ми старпомът. Да запазим димохода от взрив, това е първата задача.
Капитанът обиколи канижелите. Външните стени на машинното бяха горещи, боята се подуваше на мехури. Особена миризма го спря пред заключена врата.
- Тук е военното имущество, специални облекла за атомна тревога, къде е ключът?
- В помполита.
- Мамка му, бързо ключовете, само това оставаше – още едно пожарно огнище.
Извадиха навън димящите гумени дрехи, на места полуразложени.
- Още малко пожарогасителните заряди и другото оборудване да гръмнат. Хвърляйте ги навън. От къде е този пушек?
- Отворена врата на машинното, кептън.
Вторият механик, така наречения Алчо, отворил странична врата на втория етаж и с цигара в уста надничаше към пожара в машинното.
Капитанът не се сдържа и последва силен юмрук в корема на високия Алчо. Цигарата изхвръкна и някой я смачка.
- Отивай в родния Карнобат да пасеш коне!
Обърна се към останалите със спокоен тон:
- Лепете момчета, по-бързо, с четката разнасяйте рядкото тесто по вратата и по касата отстрани, един поставя внимателно вестника, друг го поема отдолу, вижте как, след това отгоре надолу с две ръце залепяте също Манифеста на френската революция, толкова е важно да залепите херметически.
На горната палуба всички отвори бяха запушени, само от димохода димът излизаше под налягане все така плътен и черен.

Силният вятър, най-добрият приятел на огъня, продължаваше да свири. Корабът, обърнал се срещу вятъра и вълните, правеше леки поклони с носа и кърмовата надстройка послушно отговаряше на тези поклони, придружени с несиметрично люлеене.
- Всеки да работи, хора, бездействащи в пожар, няма!
Капитанът слезе на долната палуба:
- Домакинците, спускайте кофи в морето и пълнете варели с морска вода, тя ще потрябва за тоалетните.
Близо до димохода се срещнаха с главния механик и старши помощника.
- Шест пожарни шланга ли действат?
- Да, общо шест, свалихме два в канижелите – отвърна старши помощникът.
- Елате двамата с мен.
Влязохме в капитанския салон.
- Взехме ли първоначалните мерки?
- Да, взехме правилни мерки.
- Ще охлаждаме силно нагорещените места на машинното.
Херметизацията е въпрос на живот и смърт за кораба.
- И за нас, вероятно – промълви старши помощникът.
Капитанът беше напълнил чашите с уиски:
- А сега, наздраве, вярвайте, ще се справим: щом капитанът ви казва.
Разделиха се мълчаливо и всеки тръгна към обектите си.
- Радисте, минаха два часа, можем да информираме Параходството за пожара. Как са аварийните акумулатори?
На кораба нямаше авариен генератор, тоест нямаше ток, по онова време не изискваха генератор извън машинното.
- Нали знаете, старички са, но поне половин час непрекъсната работа ще издържат.
- Чакай, няма да изпращаме доклади, по-скоро ще слушаме.
- Тогава гарантирам седем-осем часа.
- Колко пъти пращахме заявки за нови акумулатори. Ние българите сме евтини на брашното и скъпи на триците.
Радистът седна зад морзовия ключ.
- Не, първо пиши: 26 февруари, около 12 часа, пожар в машинното, гори десният агрегат. Взехме всички мерки. 14.00 пожарът под контрол. Екипажът добре. Поздрави, капитан.
- А останалото?
- Останалото после, на порции. Днес, понеделник, е почивен ден в Бургас, началството почива и … по-добре за нашите вехти акумулатори.
След двайсетина минути аварийният радиотелефон запращя от спешни повиквания – българските танкери приели съобщението за пожара.
- „Искър”, тук „Огоста”, да идваме ли на помощ?
- Благодаря, капитан Кьосев, справяме се. Повтарям, не се нуждаем от помощ.

Всъщност помощ трябваше, положението бе сериозно и пълно с неизвестност, едно отваряне или пропукване на стените в машинното, щеше да усили пожара и намали шанса за успех. Как да помогнат другите кораби в такова лошо време, приближаването до танкера и подаването на допълнителни шлангове бе невъзможно.
- Все пак, какво да предавам?
- Да викаме пожарни влекачи от Кипър е безсмислено – докато дойдат, ние ще сме приключили, пък и формалностите са големи, кой от България ще рискува огромна сума за спасяване. Ако положението стане критично, според устава, капитанът има право да иска спасяване, а кой преценява кога е невъзможна борбата – капитанът. Народът казва: неволята учи. Оня ден, в бурята, като падна сириецът в морето, Ганата извика: бягай, невольо, че ида … но за това после, сега ме викат, нещо е станало. Почакай, горният кратък текст с условната истина, че е под контрол, стига за сега.
Армираните стъкла на светлиците – прозорците за охлаждане на машинното отделение на лодъчната палуба – започнаха да се пръскат с пукот. Светлиците, добре затворени от машинния боцман, станаха източник на кислород.
- Бързо донесете аварийните пластири! – нареди капитанът.
Пластирите легнаха първом плътно, но димът надигна дебелата материя. Ганата с момчетата донесоха торби с пясък и затиснаха пластирите. Поливаха с пожарен шланг.
- Преградата на машинното в канижела на левия борд се издува.
- Бързо прекарайте шланг и заливайте с вода.
- Аварийната пожарна помпа грее.
- Охлаждайте я с вода, докато може да работи. Носете с кофи вода от морето и поливайте машинната преграда в канижела на главна палуба.
Капитанът и старпомът непрекъснато се движеха между пожарните групи, даваха наставления, показваха как да действат по-ефикасно.
- Все едно сме на учение, момчета. В Холандия правят учения в действителна пожарна обстановка. Ние имаме само четири пожарни костюма, които използваме и две кислородни маски за танковете, а там всички са в тежки костюми и с маски, много е кофти да работиш трудно подвижен. Участваме около двадесет човека, не всеки е на голяма горещина.
Капитанът не усещаше умора, имаше чувството, че ще се справят нормално с пожара, без жертви и ексцесии. Важното е, че мобилизира екипажа! Първият повик „към лодките” означаваше панически страх, страхът е един праг, който трябва бързо да прекрачиш и да влезеш в полето на действие.
Пожар на пълен танкер със суров нефт в бурно море, има ли по-страшно? Важното е да намериш изход в безизходицата. От скромен пожар в кухнята, един модерен супер танкер изгоря, защото екипажът напуснал кораба още в първите минути…

В един момент си припомни първото гасене на огън. През младежките години се разхождаше с приятелката си по пътя край изсъхнали от слънцето храсталаци. Изведнъж забеляза пламъци в съседния храст. Пусна момичето и почна да гаси. Действаше бързо, откъсна клон и замахна по бягащия пламък. Пламнаха и съседните храсти. Наоколо спряха минувачи.
- Хора, помогнете! – викаше приятелката му, ала никой не помръдна.
Пристигна цистерна с вода, пламъците бяха потушени. Вечерта в къмпинг „Арапя" отпразнуваха първото бойно пожарникарско кръщене.
Продължи обиколката в канижела на главна палуба. Дим, изпарения, горещина.
Христо мотористът, дето преди четири часа го измъкнаха на ръце от машината, бил в полусъзнание, сега с мокра швабра в ръце разхлаждаше горещата метална преграда. Излизаше пара от намокреното. Лицето на момчето, обляно от пот, изцапано със сажди, одимено, с черни линии като на карнавал, сега гледаше капитана умолително и може би виновно – в края на неговата вахта лумна огънят.
- Христо, поставям бойна задача!
Другите спряха работа, ослушвайки се.
- Искам да организираш вечер на екипажа в ресторант „Бриз" срещу пристанището. Не веднага, като се върнем в България, а като излекува жена ти обгорялата кожа и си възстановиш хубавата усмивка.
- Ура-а, аз ще свиря на акордеона. Всички ще пеем – изрази общия възторг другият моторист Данчо.
- Момчета, сега е последен силен напън на огъня, трябва да му вземем сулука, както каза Ганата. След час огънят ще бие отбой, а ние да внимаваме и за последните коварни езичета.
- А после какво ни очаква?
- Няколко часа търпение, пускаме в ход двигателя и файроп – край на престоя.
Капитанът прескочи до кабината си и погледна синята вана в банята. Тригодишният му син без „р" не можеше да каже „кораба" или „танкера", а само „искам синята вана". Дали подозираш сине, край какъв огън е твоята вана?
Момчето се усмихваше закачливо от снимката над бюрото и прощаваше на баща си отсъствието.
- Излиза дим от десния борд.
Главният механик докладва:
- Изгоряло е стъклото на филистрина зад цистерната с гориво.
- Няма по-добро място – процеди капитанът – ще го запушим.Боцманът и Гюлмеза спуснаха сколоша от мястото под спасителната лодка и свалиха долния край на лодъчния щорм трап.
- Ваца, пак ти, момчето, отиваш зад борда, ще бъдеш с пояс и въже, събуй си обувките. Имам готова тапа. Първо с чука разчистваш стъклата. А ти, Наско, след него на щорм трапа. Заставаш зад Вацата да го подпираш, иначе качката може да го отдели от борда – разпореди боцманът Ганата.

Всички знаеха колко опасна е тази манипулация при люлеенето на кораба около 15 градуса наляво и надясно.
- Дайте ми очила, много дим!
- Донесете ветроупорни очила.
Вацата юнашки биеше с чука, отровният пушек го задушаваше, но отказа маската – кислородните бутилки на гърба щели да му пречат. Когато най-после тапата бе закрепена, Вацата нямаше сили да се качи на трапа.
- Боцмане, Гана, дайте коняк за промивка.
Боцманът обви бутилка „Слънчев бряг" в работна ръкавица да не се счупи по пътя надолу, на една калатушка направи класическото обвързване тип „бъчонка" и отви капачката. Пратката бе свалена под погледа на няколко чифта опитни очи и пристигна благополучно, готова „за консумация".
Вацата двукратно проми устата и удари няколко гълтока:
- Това за сили, следващата за кураж, третата глътка да загаси пожара.През рамото си подаде бутилката.
- Наско, отпий, момчето, няма да връщаме коняка на боцмана, сега ни се падна черпнята, при това не сме на борда, а отвън, все едно в кръчмата на втория етаж.
- По-скоро сме в морското казино, Ваца, на високо.
- Мамка им на тез, дето го затвориха и оставиха цял Бургас без казиното, най-приятното място за пиене и веселба.
След като героите се качиха на борда, капитанът им стисна ръцете с благодарствен поздрав. Застанал под спасителната лодка, запита:
- Гана, не виждам нещо нередно на спасителната лодка, ония все пак разколачиха ли крепителните стропори, или ти я затегна?
- Нищо не разхлабиха. От ябанджии, каптен, не ме е страх. Боя се от парашутистите, дето само акъл дават и пеят в Бялата къща. На колко ъкъна моряци отнеха задграничното, да питаме ли Гошо Съчмов – години стоя на брега, ами Зангадора още кисне в пещерата, да не кажа за Ташо Негъра, горкия …
„Такива като Ганата може да мълчат цял век, но отприщи ли се приказката им, ще бръкнат в клоаката на обществото."
Един от моряците довтаса запъхтян:
- Старшията Ви вика долу, стената се пукна.
Преградата на машинното отделение, точно където беше противоатомното имущество, се разцепила от заварка при шевовете. Кълбеше дим, задушлива миризма изпълваше тясното място. Двамата боцмани донесоха азбестово платно.
- Бързо кислородните маски за влизане в танковете!
Капитанът лично провери наличието на кислород. Боцманите поставиха маските и закрепиха с къси греди платното, но отстрани продължаваше да пуши.
- Дайте пенни пожарогасители! – капитанът, с носна кърпа на устата, задавен, продължаваше да ръководи.
Донесоха и пореста огнеупорна материя.

Капитанът освободи двамата помагачи без маски и им заповяда веднага да излязат на чист въздух, а след това да пият мляко. За него нямаше кислородна маска, маските по разписание бяха само две. Някой не беше предвидил маски за пожар. Той продължи да контролира работата на боцманите. С порестата материя изолираха краищата, непокрити от азбеста.
Колко време измина, не разбраха. Когато машинният боцман извика „Готово", капитанът, олюлявайки се тръгна назад към палубата на кърмата. С последни сили подпря ръце на планцера и започна мъчително повръщане.
- Вода, вода!
Изплакна уста, нов напън го натегна. Очите му почти изскочиха от орбитите, лицето потъмняло, но със зачервени бузи, тялото тръпнеше в конвулсии, падна на колене, от гърлото излизаха хрипове смесени с остро белодробно свистене.
Пристигна радистът с важно съобщение:
- Директорът на телефонна линия чрез Сайпрос рейдио.
- Маркони, извикай старпома за разговор – обади се готвача - не виждаш ли, джигерът му ще изскочи.
- Ей сега ще му помогна! – изрева с мощен глас довтасалия на бегом Ганата – той на мен даде маската, а сам да се отрови, мамка му и пожар!
Ганата подпря с лява ръка гръдната кост, а с дясната леко масажира гърба.
- Спокойно, барба, всичко свърши. Тя, отровата, мина през дробовете и отиде надолу, повечето я изхвърли. Барба, ти си силно момче. Помниш ли като беше трети помощник на „Касабов", какви ги правехме в Равена, ами в Наполи като ни арестуваха, уж сме организирали стачката на пристанището…
Усетил моментно намаляване на хриповете, Ганата пое отпуснатото тяло, влезе в салета и го постави лежешком върху масата.
- Стойте настрана, той губи съзнание. Вторият помощник да донесе медицинската кислородна маска.
Ганата разкопча напълно ризата и правеше леки масажи за активизиране на дишането. Маската помогна, хриповете утихнаха. Бай Ефтим готвачът с лъжичка вкарваше в устата му малко лимонов сок.
- Дайте амоняк! – беше следващата команда на Ганата. – Да му вдигнем главата още малко.
Пристигна вторият помощник.
- Нося противоотрова, не мога да му бия инжекция, нека изпие една ампула с малко мляко.
Старши помощникът изкомандва:
- Всички по местата си, пожарът не е затихнал, може да пробие другаде, хайде вън!
Почти всеки искаше да види пострадалия капитан. Това внезапно натравяне беше изненада и тревога за по-старите членове на екипажа, служили продължително с него.

Изненадващо, младият моряк Камен започна да се кръсти и тихо произнесе молитва.
- Хайде, Камене, не е време за молитви – сряза го боцманът. – Бягай на трети шланг, където ти е мястото.
След около половин час, конвулсиите спряха, а дишането бе с по-редки прекъсвания.
Първите отронени думи бяха:
- Сирийците, сирийците спасиха ли се …
И запелтечи нещо на френски, нищо не се разбираше от нечленоразделните звуци.
- Воала мосю. Кес къ се, сава биен? Тре биен… - Ганата се опитваше да го активизира с френски думи.
Радистът се появи на вратата с лист в ръка.
Усетил нещо нередно, капитанът промълви:
- Чети, чети, тука.
- Радиограма от Параходството: не отваряйте машинното преди да разрешим. Опишете подробно пожара и причините за възникване. Преговаряме за хеликоптер с пожарен екип от Кипър. Чакаме Вашето потвърждение и подробни обяснения от капитана за положението. Потвърдете.
Старши помощникът наруши мълчанието:
- Маркони, имаме ли ток за дълго предаване?
- Съмнявам се, но ако предадем голям текст, после не ще чуваме нищо, докато не пуснем втория агрегат.
Бай Ефтим продължаваше с лимоновия сок. Капитанът се опита да мръдне и отвори уста. Ганата го хвана за раменете и внимателно повдигна гръдния кош.
- Тази нощ … тръгваме … Бургас. Прати го.
Няколко присъстващи ахнаха с облекчение:
- Щом капитанът казва…
- Капитанът знае, на пожара силата отминава.
Нахълта главният механик, бързаше да съобщи нещо важно. Като видя капитана, утихна.
- Кажи… шефе.
- Отидох на предното огледало и през прозорчето погледнах вътре. Вече има видимост, огънят е само долу, работната горивна цистерна, за която се бояхме да не експлодира, си стои цяла и невредима. Късмет, голям късмет.
- Ако беше гръмнала, - поясни на несведущите созополският моторист – пробиваше борда и щяхме да изгорим като църковни свещи.
- Пепел ти на устата!
- Посмали, Манго.
Хората не се хващаха на страшни приказки, те бяха опитни моряци.
Старши помощникът извика боцмана да намерят газовите навигационни фенери.
Горе до димохода вторият помощник съобщаваше новината:

- Барото се оправя, но още лежи в салета.
- Защото е млад и търчи из кораба, затова пострада. Ако беше някой стар, щеше да нарежда от мостика и толкоз.
- Рискува човекът и заради кого, зарад машинкаджиите.
- Дето само реват за охрана по труда – сокове, млека, газирана вода, какво ли не искат и пари за моточистките…
Както обикновено палубната команда беше настроена критично към „мазата".
- Знаете ли какво ми каза под секрет Марчо жичкаджията? Миналия рейс капитанът правел инспекция на машината и казал на механика: тази димоходна тръба над дизела има откъсната изолация, залепете парче. И още, върху дизела има нафта, мотористите редовно да я почистват…
- Като ми пееш, Пенке ле, кой ли те слуша…
- В края на вахтата, вахтеният механик попълвал журнала, мотористът подреждал инструментите отзад, огнярят къде ли е блеел, никой не видял огъня над дизела.
- С пожарогасител или дори с платно щяха да го задушат!
- А то, шефът, който в пулта преглеждал електрониката, видял сиянието върху стената, където вече горяла и кабелната траса.
В този момент пристигна старши помощникът:
- Спрете, забранявам тия приказки! Коментирайте в бургаските кръчми. Има компетентни служби да определят кой крив, кой прав.
- Ще видиш, старпом, като се върнем в Бургас пак те ще бъдат героите, защото са взели всички мерки: спрели горивата, пуснали бутилките с газ и така нататък.
Старшията се ядоса:
- Казах, гасим пожара, остана още малко, ако не бяхме ние, палубната команда, щеше ли да стане херметизацията, а? Бяхме единни с хората долу.
- Да бе, Вацата им запуши филистрина. Защо не слязоха зад борда ония с шкембетата?
- Ти, драги ми Мунчо, лятно време влизал ли си край котлите да видиш какъв пек е, или да чистиш картера под топла машина? – завърши спора старпомът и напусна палубата.
- Ей, баби – развика се тичешком Ганата – лодъчната палуба не е дирнек на припек. Вие ли решавате кой кум крив, кой брат прав и кой на булката сват? Търся втория помощник за ключа на амбулаторията.
Ганата сложи показалец пред уста, каза едно: ш-ш-шт и бегом слезе надолу.
Някой извика с все сила:
- Вижте, от комина излиза повече бяло, няма го гаднят черен пушек на кълбета.
Старшият помощник, явно чул вика, излезе от мостика:
- Да, това е парата от котлите. Спрете шланга, отивам долу в канижелите при мотористите, ако не са много горещи прегрaдите, да спрем пожарната помпа.

Наближаваше краят на шестия час.
Капитанът лежеше на канапето в канцеларията с чаша мляко в ръка, беше тъмно и чакаха разрешение да отворят машинното. Кой знае какви консултации правят: скрит огън да не каже „Баф” или как да се пазим от въглеродния окис? Това е сериозен проблем. На кораба „Русе” с капитан Корсара, двама моряка се отровиха, без да знаят за наличието на газа.
Капитанът потъна в мислите си. „Когато командвам от мостика, изразявам моята воля, там съм аз. При пожара, вливайки се между другите, усетих тяхното вълнение и те ми даваха сили, изглежда едно общо въодушевление като енергийна топка се носеше във въздуха и унищожаваше злата сила на огъня. У всеки моряк има индивидуализъм. Опасността за живота впрегна индивидуалното в едно общо звучене като на добър оркестър. По времето на адмирал Нелсън забранявали на корабните офицери да членуват в партии. Само единният екипаж ще победи в битки и пожари. Ние днес бяхме като древните мореплаватели – между живите и мъртвите. Старият преподавател по навигация казваше: корабът ви да е Navigabilis, тоест винаги мореходен. Моята взискателност не е категорична, доста разчитам на съзнанието. Аз съм виновен, че не проверих повторно ауспуховата тръба с нарушената изолация над дизела. Но капитанът не е сам на кораба, има механици, помощници. Виновен си, че те по-малко се страхуват от теб. Обичали те, каква полза, да не си политик, че да очакваш чувства?!
Корабната авария не идва от една грешка, а поне от няколко наслагани, често с колективно участие. На дървените кораби моряците били железни, а на стоманените кораби … Не е голям капитан, който влиза в бурно море и се бори с бурята, а който я избегне. Можеше ли да избегнеш пожара, вместо с цената на огромното напрежение екипажът да гаси модерен пожар с отровни изпарения?
На английските кораби капитанът обядва сам, а ние, според социалистическите условия, ядем и пием наравно с кърмчии и моторист. И ние сме като тях, как изведнъж да плеснеш камшика, след като си станал от общата маса. Доколко е полезна дружбата между капитан и екипаж?
От спомена за пожара ще остане форшпанът, само отделни кадри от събитието. Например, един ден старпомът ще каже: няма да забравя – капитанът ме покани мълчаливо на чаша уиски в разгара на пожара. Наистина ли?
Дали си в зенита или в надира, ситуацията на кораба не зависи само от теб. Всеки, стъпил на палубата, е зависим, личната свобода е ограничена. Като млад помощник мислех, че капитанът е най-свободният човек на борда, той издава заповеди и никой не го контролира.
Корабът е най-властната жена и капитанът й се подчинява непреклонно, денем и нощем. Не случайно в английския език думата кораб е в женски род. Тя, морската царица, мислим, че се подчинява, защото е усмихната, но ако я настъпиш в танца, няма да ти прости. Отнема ти младостта, семейството, близките и когато най-дълбоко я обичаш, тя те изхвърля на брега, защото вече си стар и немощен.

Реката Лета е пред нас – пием вода от нея и забравяме кои сме.”

П.П. Това беше единственият потушен успешно голям пожар на българските танкери. Останалите големи пожари завършиха трагично. От „Български танкерен флот” бяха много доволни. Главният механик бе награден с орден и други отличия, също за героизъм не останаха назад и останалите членове на машинна команда, включително и тези незабелязали огнището на огъня. Палубната команда бяха почерпени с вино… Капитанът ги събра в ресторант „Бриз”. И в „Нефтохим” бяха радостни, очакваният с нетърпение товар от двадесет и пет хиляди тона, пристигна навреме, нефтозаводът не спря.

Б.Р.
Танкерът „Искър”, новопостроен в Япония и вдигнал български флаг на 17 януари 1966 г. в Осака. Товароподемност 25 585 тона. Дължина 174 метра, ширина 24 м. Височина на корпуса 13.40 м. Газене 10.07 м. Скорост 15 възла.
Приет от капитан Славчо Рангелов.